

О.Д. Тімченко, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

О.П. Ткаченко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

НЕОБХІДНІСТЬ СУЧАСНОЇ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РОЗДРІБНИЙ ТОВАРОБОРОТ

Ринкова концепція розвитку підприємств торгівлі змінила оцінку їх цільової функції, що відобразилось на системі економічних показників, які характеризують господарський процес. Перш за все це відноситься до показника товарообороту. Ринкові методи господарювання призвели до відмови від показника товарообороту як цільової установи та дозволили перейти до управління торговельним процесом на основі економічних регуляторів. Головною метою діяльності торговельних підприємств є отримання максимального прибутку, а товарооборот виступає як найважливіша та необхідна умова, без якої неможливе досягнення цієї цілі.

У новій економічній ситуації, яка характеризується посиленням конкуренції і загостренням проблем виживання, забезпечення динамічного розвитку підприємств торгівлі вимагає глибокого аналізу факторів формування роздрібного товарообороту, роль яких зростає.

Успішний розвиток товарообороту вимагає такого рівня торгового менеджменту, який забезпечив би необхідний стан збалансованості факторів, під впливом яких він формується. Від цього залежить не тільки обсяг товарообороту, але й економічна ефективність діяльності підприємств торгівлі.

Проблеми управління товарообороту традиційно знаходилися в центрі уваги економічної науки. Дослідження щодо визначення сутності товарообороту, формування та управління асортиментом товарів в торгівлі, забезпечення товарообороту необхідними товарними запасами, класифікація факторів, що впливають на товарооборот знайшли відображення в працях відомих закордонних та українських науковців.

Однак, питанню впливу збалансованості комплексу факторів формування товарообороту підприємств роздрібної торгівлі на результативність їх діяльності не приділяється належної уваги.

Вивчення опублікованих робіт і практики господарської діяльності підприємств роздрібної торгівлі свідчить про те, що, хоча теоретичні положення та практичний інструментарій управління товарооборотом набули значного розвитку, окремі аспекти за цим напрямом розроблені недостатньо, не мають однозначного вирішення та потребують уточнення і розвитку в сучасних умовах

господарювання. Зокрема це стосується комплексного підходу до управління товарооборотом, а також методичних підходів до оцінки та аналізу факторів розвитку товарообороту підприємств роздрібною торгівлі.

Одним з основних завдань аналізу роздрібного товарообороту є кількісне вимірювання, узагальнення і оцінка впливу факторів на його відхилення від прогнозованих, індикативно-планових, базисних показників чи інших орієнтирів. Факторний аналіз роздрібного товарообороту дає можливість виявити причини змін, що в ньому відбулися, а також виявити потенційні можливості його подальшого зростання.

Обсяг роздрібного товарообороту торговельного підприємства залежить від цілого комплексу факторів, під впливом яких він формується. Ці фактори за змістом можна поділити на економічні, організаційно-технічні, соціальні та інші. Економічні фактори, в свою чергу, поділяються на зовнішні та внутрішні, тобто незалежні та залежні від діяльності підприємства.

Розглянуті групи факторів є взаємозумовленими, впливають на роздрібний товарооборот не ізольовано один від одного, а у взаємозв'язку, що слід брати до уваги в процесі проведення комплексного економічного аналізу.

Запропоновані в сучасній економічній літературі методики факторного аналізу не передбачають достатнього врахування взаємозв'язків між факторами і черговості їх впливу на товарооборот, що не дозволяє реально оцінити можливості його збільшення.

Врахування розглянутих взаємозв'язків між факторами і черговості їх впливу дає можливість в процесі комплексного аналізу роздрібного товарообороту виявити «вузькі місця» виробничо-торгівельної діяльності, пов'язані із впливом лімітуючі груп факторів.

Поглиблене цих факторів дозволяє, виходячи із конкретних умов функціонування торговельних підприємств, виявити реальні можливості зростання товарообороту, а також намітити систему заходів для їх мобілізації.

Використання результатів вивчення факторів у процесі управління товарооборотом передбачає найбільш детальну систематизацію факторів, визначення граничних оцінок дії кожного фактора, встановлення кількісного зв'язку між факторами та обсягом товарообороту.